

**Ethica Amoris, Sive Theologia Sanctorum, Magni
Præsertim Augustini, Et Thomæ Aquinatis**

Circa Universam Amoris & Morum Doctrinam, Adversus Novitias Opiniones
Strenuè propugnata, Et In Materiis Principaliter Hodie Controversis
Fundamentaliter discussa

De Externis Regulis Amoris Et Morum, Legibus Utique, ac Præceptis
Virtutum Theologicarum, & Cardinalium, necnon Decalogi & Ecclesiae -
Libros Vndecim Complectens

Henricus, de Sancto Ignatio

Leodii, 1709

Caput XV. Unisquisque tenetur propriam vitam corporalem exponere pro
æterna proximi salute, in extrema necessitate, si alius non adsit, qui
possit & velit ipsi succurrere.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73203](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73203)

ronymus in capit. 7. Mich. Ambrosius l. 3. offic. c. 12. ubi approbant exemplum duorum Pythagoreorum, qui sese alter pro altero vades Tyranno dederunt, pro vita alter alterius. Chrysostomus quoque loco citato laudat Basilium quemdam, quod pro alterius periclitantis vita, propriam in discrimen adduxerit. Et Gregorius Magnus l. 3. Dialog. c. 37. laudat factum boni Santuli, qui certissimo vitæ periculo se exposuit pro quodam Diacono. Quid dicam, quod ipsa etiam divina Scriptura factum Tobiae commendat, quod, pro sepeliendis corporibus confratrum Israëlitarum, tam evidenti mortis periculo se exposuit, ut eam vix evaserit. Tob. 2.

127 Tum quia bono corporis præferre licet bonum virtutis, præsertim Christianæ, dum id necessitas postulat. Neque tunc spectatur præcisè vita & vita, sed cum vita spectatur honestas Christianæ virtutis, quæ inclinat ad exponendam vitam pro vita amici, in ordine ad salutem æternam, vel ipsius, vel aliorum, per datum ipsis Christianæ charitatis exemplum. Et ista est ratio S. Thomæ loco citato aientis, quod *trahere seipsum morti propter amicum, est perfectissimus actus virtutis. Unde hunc actum magis appetit virtuosus, quam vitam propriam corporalem. Unde quod aliquis vitam propriam corporalem propter amicum ponit, non contingit ex hoc quod aliquis plus amicum, quam seipsum diligat; sed quia in se plus diligit bonum virtutis, quam bonum corporale.*

128 Si objicias, quod exponere se certæ morti est se occidere, si non effectu, saltem defectu, certam mortem non fugiendo, cum possis.

Respondeo, quod ex justa necessitate certam mortem non fugere, cum possis, non semper est se occidere, ne quidem defectu; sed frequenter actus est heroicæ virtutis, ut ex plurimis constat exemplis: 1.º Christi, qui seipsum à morte potuit liberare. 2.º SS. Martyrum, qui cum possent contra mortem sese defendere, elegerunt pro Christo mori, potius quam se tueri. 3.º Tobiae, de quo supra. 4.º eorum qui se morti exponunt pro servitio pestiferorum; quod multum laudat Dionysius Alexandrinus apud Euseb. l. 7. c. 17. Et Ecclesia in Martyrologio Rom. ad diem 27. Februarii. 5.º eorum qui illatam sibi ab injusto aggressore mortem esturpere valentes, ipsum occidendo, ex Christiana charitate se potius occidi permittunt, ne in mortali ipse occidatur peccato. 6.º eorum qui certæ se morti exponunt ad salutem Reipublicæ, vel salvandam vitam Regis, à qua pender salus Reipublicæ. Quorum tamen nullus censetur se occidisse, vel occidere defectu.

129 Non ideo tamen justè damnatus ut fame pereat, cibum sibi clam oblatum potest respicere, ex motivo virtutis obedientiæ, quia

nulla id justa necessitas postulat; nec id Juxta præcipit, nec præcipere potest: utpote nimis inhumanum; sed solum præcipit, ne quis ipsi cibum offerat. Id proinde ab ipso non postulat virtus obedientiæ. Non etiam virtus penitentia pro peccatis, sed solum ut mortem sibi pro peccatis à Ministris Justitiæ illatam patienter sustineat.

130 Probanda superest tertia pars assertionis nostræ, quod utique non teneamur magis nosipsum diligere, quam proximum, quoad temporalia bona, ad vitæ nostræ nostrorumque conservationem minimè necessaria; ad quæ proinde conservanda nullo tenemur præcepto. Cujus ratio manifesta est, quia si ea nobis, vel nostris, conservare non teneamur, postumus ea contemnere; atque adeò rationabili de causa in proximum erogare. Unde in cælum usque à SS. Patribus extollitur factum S. Paulini, qui pro filio viduæ è captivitate liberando, post omnia sua erogata, seipsum tradidit in captivitatem.

CAPUT XV.

Unusquisque tenetur propriam vitam corporalem exponere pro æterna proximi salute, in extrema necessitate, si alius non adstet qui possit & velit ipsi succurrere.

131 Proximus esse potest constitutus in triplici necessitate salutis æternæ, vel scilicet in extrema, vel in gravi, vel in communi. *Extrema* illa est, in qua proximus, nisi hinc & nunc juvetur, æternum est periturus. *Gravis*, in qua salvari potest absque alterius ope, sed valde difficulter. *Communis*, in qua sine alterius ope salvari potest, absque magna difficultate.

132 Exemplum extremæ necessitatis est in infante morti proximo, absque baptismate morituro, nisi exponas te periculo, ut ipsi per baptismum subvenias: quia v. g. ob pestem inter infideles est derelictus. Item in adulto per somnum vel ebrietatem, vel aliâ sui non compote, morituro in mortali peccato, nisi vitam tuam pro ipso juvando exponas. Exemplificat etiam Sylvius in peccatore sui compote, extremè laborante, quem prudenter existimas absque contritione etiam imperfecta (ob defectum instructionis) moriturum, nisi opem ei præstes.

133 Exemplum gravis necessitatis est in pestiferis peccatoribus, Confessarii copiam non habentibus, quibus ob inveteratam peccandi consuetudinem valde difficile est veram habere contritionem, & ideo sine ea rationabiliter existimantur morituri, nisi ipsi auxilio sis.

134 Communis necessitatis exemplum est in illis qui constituti sunt in communibus peccandi occasionebus.

Quod

135 Quodd ergo vitam nostram corporalem exponere teneamur pro aeterna salute proximi, in extrema necessitate constituti, communis est sententia Doctōrum, contra Joannem Sancierum in select. disput. 10. n. 9. cum Emmanuele Sa dicentem, neminem, cum vitæ periculo, teneri infantem baptizare. Sed oppositum probatur, tum ex Scriptura 1. Joan. 3. docente, quod *Es nos debemus pro fratribus animam ponere*. Cui conformiter Augustinus 1. de mendacio c. 6. *temporalem vitam pro aeterna vita proximi non dubitabit Christianus amittere*. Tum ex charitatis ordine, postulante, ut plus diligamus aeternam salutem proximi, quàm proprium corpus, seu vitam corporalem. Nam, ut S. Thomas ait 2. 2. q. 26. a. 5. *illud magis est ex charitate diligendum quod habet pleniorē rationem diligibilem ex charitate*. *Consociatio autem in plena participatione beatitudinis, quæ est ratio diligendi proximum, est major ratio diligendi quàm participatio beatitudinis per redundantiam, quæ est ratio diligendi proprium corpus*. Et ideo proximum, quantum ad salutem animæ, magis debemus diligere, quàm proprium corpus. Nec de eo dubitare poterit, quisquis magnum inter caduca mundi, & aeterna cæli bona intervallum æquâ lance perpenderit, sicut & extremam illam proximi indigentiam, in cujus comparatione temporalium omnium, ipsius etiam vitæ nostræ, indigentia nihil est facienda. Quisquis denique perpenderit animam proximi dignitate incomparabiliter præcedere inferiores creaturas, eò quod sit substantia incorporea, immortalis, insignita Dei imagine, decorata similitudine, desponsata in fide, dotata Christi sanguine, deputata cum Angelis, cælestis capax beatitudinis, hæres in spe divinæ bonitatis. Propter quod Augustinus dicit, *quod anima, etiam pessima, melior sit optimo corpore*.

136 Tenetur ergo quilibet infantem, de quo supra n. 132. cum propriæ vitæ periculo baptizare, si alius non adfit qui facere possit, & velit. Quilibet etiam Sacerdos tenetur adultum peccatorem, de quo ibidem, cum eodem periculo adjuvare & absolvere. Sed ad Sacramenta ista subditis & parochianis suis cum eodem periculo ministranda, præ cæteris tenentur Prælati & Pastores, & isti quidem non solum in extrema, sed & in gravi necessitate, ut benè (cum communi) docet Sylvius: utpote ex officio magis obligati ad pascendum oves sibi commissas necessariis Sacramentis, quàm quilibet alii. Qui cum ad id, cum vitæ suæ periculo, in extrema teneantur necessitate, consequens est quod ad id Pastor, cum eodem vitæ periculo, teneatur etiam in gravi.

137 Attendant proinde Pastores animarum, ad id quod Pastorum Pastor ait Joan. 10. *Bonus pastor animam suam dat pro ovibus suis*,
Tom. II.

mercenarius autem, & qui non est pastor, ... videt lupum venientem, & fugit. Attendant & ad verba Angelici Doctōris opusc. XVI. post Gregorium Magnum homil. 14. in Evang. dicentis, quod *de necessitate pastoralis officii est, ut periculum mortis non effugiat propter gregis sibi commissi salutem*. Obligatur ergo ex ipso officio sibi commissio ad hanc perfectionem dilectionis, ut pro fratribus animam ponat.

An verò mater gravida, in desperatione 138 partus naturalis, pati teneatur sectionem cæsaream, ut proles, quam utero gestat, baptizetur, aliàs sine baptismo moritura? Magna & difficilis quæstio est, in qua tam Theologi inter se, quàm inter se etiam Medici diversa sentiunt. Inter Theologos S. Thomas 3. p. q. 68. a. 11. ad 2. dicit, quod *non sunt facienda mala, ut eveniant bona*. Rom. 3. Et ideo non debet homo occidere matrem, ut baptizet puerum. Quæ doctrina haud dubiè verissima est. Cum D. Thoma proinde dicendum, sectionem illam esse illicitam, si per se lethalis sit, sive occisiva matris: innocentem quippe occidere non licet, quemcumque ob finem bonum, ut optimè S. Thomas. Et quia lethalem occisivamque esse censent Victoria in Summa de Sacram. Comitulus 1. 1. Responf. moral. q. 14. Coninck 3. p. q. 66. a. 7. prorsus illicitam esse docent.

Sed contra sentiunt Alensis 4. p. q. 14. 139 memb. 4. Pelbartus de Temiswar Rolar. 4. tr. de bapt. c. 5. Brianfonus in 4. q. 4. Coroll. 2. litt. K. aientes, matrem teneri consentire in eam sectionem, cum aliquo damno & periculo suo. Censent proinde sectionem illam periculosam quidem, sed non sic periculosam, ut destituta sit spe probabili incolumitatis matris, modò adhibeantur Medici & Chirurghi benè versati, & circumspècti, ac minimè præcipites. Quo casu Theophylus Raynaudus tom. 14. tr. de ortu infant. per sect. cæsar. c. 5. *Quod sectio (inquit) matris viventis, in desperatione partus naturalis, licita sit & honesta, si spes probabilis boni eventus (incolumi matre) affulgeat, habeo persuasissimum*. Spem verò ejusmodi non solum in casu metaphysico & rarissimo (uti censet Michael Balduinus, seu Boudewinus in Ventilabro Medico-Theologico p. 2. q. 20.) sed sæpè affulgere, cap. 4. n. 5. & 6. probat ex judicio & testimonio multorum recentium Medicorum Gallorum, Hispanorum, Italarum, Germanorum. Quos inter profert Franciscum Rousset de part. cæsar. sect. 1. c. 5. Mauritium Cordæum Comment. 1. ad l. 1. Hypocr. de morb. mulier. textu 11. Bauhinum in Append. ad Rousset, Kentmannum libello de calculo, Paulum Aeginetam lib. 6. c. 88. Mathiam de gradib. Comment. ad cap. de exitu & dispos. matric. l. 6. Rhafim ad Almanfor. Capite verò 5. n. 4. & 55. idipsum probat ex certissimis exemplis, certè quampluri-
Hh

mis, inter quæ memorabile profert de Patre Jacobo Robino Ord. Minor. Bituricensi, qui ipsi testificatus est, quintum se esse ex fratribus cæso semper matris utero editum, operam matri præstante Bruneto Chirurgo, qui adhibito remedio soporifero, dolores sectionis solerter præclufit. Iftis experimentis duo alia addit Gobat de quadam obstetrice, quæ eandem matrem bis feliciter secuit; duo item alia videre licet in Germanico exemplari Guilielmi Fabricii Medici Bernensis fol. 1178. edit. Hanoviensis, de duabus puerperis, unâ Viennensi in Austria, alterâ Salinensi in Burgund. Comit. quæ sanissimæ vixerunt, postquam ex earum uteris, in umbilico scëctis, extractæ fuerunt proles, jam ante scëctionem mortuæ, tetrumque exhalantes odorem. Suprà relatis Medicis adde Bononienfes Medicos, qui (ut refert Gobat in Theologia experim. de Sacram. tr. 2. n. 259.) proximis annis judicarunt posse, imò debere secari illustriſsimam quamdam matronam, quæ in eam scëctionem consenserat; sed visis instrumentis ita cohorruit, ut viâ ordinariâ fœtum feliciter ediderit.

¹⁴⁰ Propter eâ Gobat, mutatâ opinione, quam cum Victoria, Comitolo, & Coninck antè tenuerat, Theophyli Raynaudi opinionem amplexus est. Et quamvis argumentis Raynaudi respondere conetur laudatus Boudewinus, responsiones ipsius non videntur ad eam efficaces, ut Raynaudi opinio non sit probabilis. Probabilem certè negare non possum, ob plurima experimenta suprà memorata, iudiciumque ac testimonium tot. celeberrimorum Medicorum.

¹⁴¹ Opponit quidem Boudewinus tres rationes, quarum primam petit ex intolerabili dolore, quem causat faciendâ incisiõ epigastrii, peritonei, & matricis, ad dimidii pedis ad minus longitudinem: putat enim matrem, in extremis constitutam, post tam vehementes labores, nisus, & irritos ad pariendum conatus, tanto dolori, salvâ incolumitate, ferendo non esse parem, tamque certò (moraliter loquendo) morituram, ut casus metaphysicus sit, si quæpiam evadat: cum è mille vix una evadat, ut videre poterit (inquit) quisquis contulerit sinistros eventus hujus scëctionis cum rarioribus in contrarium exemplis. Secundam rationem petit ex ingenti sanguinis effluvio, qui peritoneo, & epigastrii musculis dissectis, necessariò in cavitatem ventris inferioris influet, ibique putrescens, intestina cum partibus vicinis corrumpet.

Tertiam petit ex omnibus impuritatibus, totaque saburra, per novimestrem uteri clausuram coacervata; quæ non per epicrasim, vel paulatim, sed simul & semel impetu factò, cum plurimis vitalibus spiritibus, quæ datâ portâ ruentes, extremam in circumstantiis illis debilitatem causant.

Ob istas rationes, variasque mali successus experientias, scëctionem illam lethalem censent Jacobus Guillemeus, Ambrosius Paræus, & cum ipsis totum Chirurgorum Parisiense Collegium; postquam quæstio illa duabus ea de re orationibus à Domino Marchand egregiè eventitata fuit, inquit Guillemeus l. 2. de felici partu c. ult.

Verùm, etsi rationes istæ probabiles sint, ¹⁴² atque ob eas scëctio, de qua agitur, videatur periculosa, non videntur convincere, quòd scëctio illa, saltem respectivè ad mulieres robustas, per se lethalis sit, seu ad eòd periculosa, ut spes probabilis non sit, matrem robustam supervicturam. Cùm spem illam fundent tot experimenta n. 139. allegata, atque à tot fide dignis Medicis testificata; ex iisque satis appareat, rationes Boudewini non esse convincentes: cum iis non obstantibus scëctio cæsarea toties facta fuerit incolumi tam matre, quàm prole; dolorumque intolerabilitas adhibito soporifero remedio præclusa; sicut & adhibitis aliis convenientibus remediis provifum fuerit, ne nimio sanguinis, impuritatumque illarum effluvio, matrem nimia debilitas è medio tolleret; ne etiam sanguis in cavitatem ventris inferioris putrescens, vicinas partes & intestina corrumpet. Atque, ut verum sit eiusmodi scëctiones aliquando sinistram habere eventum, verumtamen non videtur quòd ex mille scëctis, vix una evadat. Nec id probat Boudewinus; imò contrarium probant non rara experimenta, de quibus suprà.

Quæ cum ita sint, scëctio illa licita videtur, ¹⁴³ dum, omnibus consideratis, iudicio peritorum circumſpectorumque Medicorum spes probabilis est non fore fatalem matri, non obstante aliqui in contrarium periculo, uti docent Alenſis, Pelbartus, Brianſonus, & alii suprà relati. Tunc proinde mater robusta videtur ex charitate debere in eam consentire, periculoque illi se exponere, ne sua proles sine baptismo moriens, æternùm pereat, ut benè Raynaudus. Quemadmodum si infans ex parentibus Christianis natus, ab ethnicis raptus, animam ageret, moriturus sine baptismo, nisi ipsum ego baptizarem, ad id tenerer, etiam cum periculo propriæ vitæ, certitudineque gravissimorum suppliciorum, mihi propterea ab ethnicis inferendorum, uti docent Sylvester, Navarrus, Coninck, Bonacina, Palao. Quisque enim tenetur vitam propriam exponere pro salute æterna proximi, in extrema necessitate, uti docet S. Thomas, constatque ex suprà dictis.

Sed quid de casu sequenti: mulier obstetrice, saga, plurimos infantes, non in nomine Patris, & Filii, &c. sed in nomine dæmonis baptizavit, nec de isto baptismo Parochus supplevit, nisi ceremonias accidentales; personæ autem taliter baptizatae, non uno loco, sed variis in oppidis & regionibus ¹⁴⁴

dispensæ consistunt. Si omnibus confideratis, nullus modus excogitari queat, quo illis baptismi sui defectus significetur, nisi mulier illa Magistratui se prodar, extremum consequenter supplicium subitura, ad idne ipsam Confessarius obligare debet, & nisi consentiat, absolutionem ei denegare?

145 Respondent Layman l. 2. tr. 3. c. 3. n. 3. & Gobat ubi supra n. 220. absolvendam esse, si Confessarius excitarit in ipsa firmum propositum emendandi se, faciendique ea quæ Confessarius necessaria judicaverit ejus salutis. Deinde inducendam ad subeundam libenter mortem pro sua aliorumque à se deceptorum salute. Quod si non sit spes id ab ea impetrandi, esse ipsi dissimulandam obligationem sitendi se Judici: eò quòd eam probabiliter ignoret, eisque manifestatio paritura sit plus mali, quam boni.

146 At isti responsioni subscribere non possum. Quia Confessarius prudenter judicare nequit sagam illam dispositam ad absolutionem, nisi prudenter judicet ipsam paratam satisfacere suæ obligationi in re tanti momenti, in qua agitur de tot animarum salute periclitante, ob ignoratum ab ipsis defectum sui baptismi. Quomodo verò prudenter id judicare poterit, nisi de ea ipsam monuerit, ab ipsaque didicerit, an ei satisfacere parata sit? Alias namque an ad rem tam difficilem parata sit saga, ad minus dubitare debet. Eo ipso verò quo de eo dubitat, de ipsius ad absolutionem dispositione dubitat, vel debet dubitare. Nec dubium istud deponere potest, nisi ipsam ea de re interrogando. Quòd si existimet, interrogationem obfutura magis, quam profutura, consequenter existimat, vel existimare debet ipsam taliter affectam, ut monita de sua obligatione, non sit ei satisfactura. Igitur existimat, vel existimare debet ipsam carere dispositione necessariâ ad legitimam absolutionem. Per consequens ipsam absolvere non potest.

147 Nec ad rem præsentem facit quod Gobat allegat ex Augustino dicente (ut ipse putat) *si scirem tibi non prodesse, non te monerem.* Tum quia licet Canon Collector can. *si quis autem* de pœnit. dist. 7. illa verba alleget, velut Augustini homil. 41. inter 50. non sunt tamen Augustini: utpote qui non dicit, si scirem tibi non prodesse, non te monerem; imò potiùs, *si scirem tibi prodesse, non te admoneam.* Tum quia de casu nostro Augustinus ibi non agit, sed de moribundo, qui pœnitentiam distulit usque ad proximum vitæ terminum, cujus pœnitentiam idèò dubiam dicit, quia pœnitentia tam fera, rarè vera. Quia tamen non omninò constat, pœnitentiam tunc factam non profutura, absolutionem dicit ei dandam ista in extremitate. Et pro isto casu dicit, *si scirem, id est certò cognoscerem, nihil tibi prodesse absolutionem tunc datam, non tibi darem.* Item, *si scirem tibi prodesse, non te ad-*

Tom. II.

monerem, non te terrem, exaggerando pericula pœnitentiæ ad tempus ultimæ infirmitatis dilata. Ex quo videt cordatus Lector, nihil prorsus ex Augustino erui posse, ad persuadendum, quòd Confessarius pœnitentem monere non debeat de sua obligatione reparandi, quantum in se est, tantum damnum tot animabus illatum, per baptismum tam evidenter nullum. Ad quod non solum tenetur ut Doctor pœnitentis, sed & ut Judex, ut judicare possit, an pœnitens sit vel non sit dispositus ad absolutionem. Sed de ista Confessarii obligatione plura suo loco.

Tenetur ergo Confessarius sagam illam monere de obligatione damnum spirituale tot animarum reparandi. Quòd si aliter reparare non possit, nisi prodendo seipsam Magistratui, ad id tenetur, etiam cum periculo suæ mortis. Quia salutem corporis sui postponere tenetur æternæ salutis tot animarum, à se per summam impietatem & injustitiam deceptorum. Fortassis tamen damnum illud reparare poterit, dando licentiam Confessario accedendi Judicem, seu Principem, ipsique sub secreto confessionis, promissioneque impunitatis, factum revelandi, ad procurandum illius remedium publicè præconis voce, etiam de eo chartis publicè affixis, in vicinis civitatibus & oppidis, ut ab ipsa taliter baptizati, curent se ritè baptizari. Quà factà licentiâ, poterit saga illa ad locum remotum fugere, sicque vitæ suæ securiùs consulere, tamen si Judex teneatur tunc stare promissioni suæ, si sanctè promiserit impunitatem.

CAPUT XVI.

Exponitur præceptum dilectionis inimicorum.

INimici nostri sunt, qui nos, vel conjunctos nostros lædunt in bonis animæ, corporis, honoris, aut fortunæ, tamen si reciproce non habeamus inimicum erga eos animum. Quòd ipsos tam interiori, quam exteriori affectu diligere teneamur, manifestè docet Salvator Marth. 5. *Dilige inimicos vestros, benefacite his qui oderunt vos, orate pro persequentibus vos.* Quibus verbis contineri præceptum, unanimes est doctrina Patrum. Unius Augustini verba referam term. 68. de temp. *Dominus in Evangelio, ut inimicos diligere debeamus, non dedit consilium, sed præceptum.* Quod præceptum explicans epist. 18. *Teneatur (inquit) in secreto animi patientia cum benevolentia; in manifesto autem id fiat, quod iis videtur prodesse, quibus bene velle debemus.*

Præceptum proinde istud, interiorem charitatis affectum, diligite, ab externis dilectionis indicis, benefacite his qui oderunt vos, orate pro persequentibus vos, accuratè distinguens, ad duo obligat, ad internum

Hh 2